

Polit. och
Hyg.
OK

Varningsord

till barn och ungdom

Alkohol och Nikotin.

af

And. Joh. Nydén.

Folkskollärare.

✧ Pris: 15 öre. ✧

1899

Kungl. biblioteket

0 0000 000138587

ALKOHOL OCH NIKOTIN

Varningsord till barn och ungdom

af

AND. JOH. HYDÉN.

Folkskollärare.

GEFLE 1899.

AHLSTRÖM & CEDERBERGS BOKTRYCKERI.

Förord.

*H*rr Folkskolläraren A. J. Hydén har lemnat mig tillfälle att genomläsa manuskriptet till en af honom utarbetad afhandling: »Alkohol och Nikotin, Varningsord till barn och ungdom».

Då hr H., som jag lärt känna såsom en både kunnig, nitisk och erfaren pedagog, har enligt mitt förmenande genom detta sitt arbete samlat goda vapen för den nutida striden mot vårt folks fruktansvärda fiender: rusdryckerna och tobaken, vill jag till den ringa kraft och verkan, mitt omdöme kan innebära, härmed hos föräldrar och andra de ungas handledare och vårdare varmt rekommendera boken i fråga till begrundande och till spridning bland de kretsar för hvilka skriften är afsedd.

Delsbo i Jan. 1899.

L. Fredborg.

Kontraktsprost och f. d. Folkskoleinspektör.

1899: 21720

Alkohol.

Hti vindrufvor och en del andra frukters safter finnes så kalladt drufsocker. Om dylik saft får gäsa d. v. s. undergå förruttnelse, så uppkommer därigenom ett alldeles nytt ämne, hvilket kallas alkohol.

Alkohol erhålles äfven ur våra vanliga sädesslag samt ur potatis. Dessa innehålla nämligen i betydlig mängd stärkelse. Genom mältning förvandlas stärkelsen till socker, och då sockret bringas till jäsning, öfvergår det till alkohol.

Tillverkningen af alkohol (sprit) sker vid fabriker som kallas brännerier. Där förbrukas årligen hundra tusentals tunnor majs, råg, korn, hvete och potatis för detta ändamål.

Ren alkohol förekommer sålunda icke i naturen utan tillverkas genom konst.

I rent eller oblandadt tillstånd är alkoholen en klar, färglös vätska med skarp lukt och brännande smak. Den blandar sig hastigt och med stor begärlighet med vatten, men fryser icke förr än vid mycket stark köld. Tillfölje häraf användes den i termometrar, då kvicksilfver ej kan användas. Tänder man eld på alkohol, förbrinner den under stark värmeutveckling och med svagt blå låga utan att röka.

Om vi lägga en bit kamfer i alkohol, så upplöses kamfern snart. Däraf finna vi att alkoholen är ett starkt kemiskt lösningsämne. Åtskilliga svårlösta ämnen såsom svafvel, fosfor och amoniak m. fl. låta lätt upplösa sig i alkohol.

I andra fall åter har alkoholen förmåga att hindra kroppars eller ämnens upplösning. Så t. ex. brukar man inlägga döda djur i sprit, hvarigenom de skyddas från förruttnelse.

På apoteken användes alkoholen för medicinska ändamål och somliga läkare föreskrifva den som medicin i en del sjukdomsfall. För vetenskapliga ändamål samt i en del fabriker och handtverkerier har äfven alkoholen en vidsträckt användning.

Alkoholens missbruk.

Såsom vi sett, kan alkoholen, om den rätt användes, vara människan till gagn i det praktiska lifvet. Men endast en mycket ringa del af den sprit, som tillverkas, användes för medicinska eller tekniska behof. Största delen förtäres såsom njutningsmedel. Detta är skadligt för människans helsa och lif. Ty alkoholen är ett *gift*. Ja, den är ett af de starkaste gifter vi känna, fullt jämförligt med belladonna, opium och blåsyra. Härigenom är den icke blott oduglig, utan i hög grad skadlig att förtära. Tusentals olyckliga varelser få också med hvarje år, som går, med sina lif skatta åt detta förädiska gift.

Ren sprit kan visserligen ingen förtära. Men blandad med vatten förekommer den i en mängd drycker. Sådana drycker äro öl, vin, punsch, brännvin och konjak m. fl. Den mängd sprit, som förekommer i hvar och en af dessa är emellertid mycket olika.

På 100 liter svagdricka är det nämligen endast 2 liter sprit, då lika mycket öl innehåller omkring 5 liter. Ölet är sålunda mer än dubbelt så starkt som svagdricka. I en halfbutelj öl finnes ungefär lika mycket sprit som i ett spetsglas brännvin. Vin innehåller i medeltal 12 liter sprit på 100 liter vin, och i brännvinet utgöres nästan hälften af sprit.

Rusdryckerna.

Emedan de nu nämnda dryckerna berusa eller förgifta människan, ha de fått namn af rusdrycker. Oerhördt stor är den användning dessa rusdrycker fått. År 1890 förbrukades i vårt land 31,000,000 liter brännvin. Detta

gör på hvarje person sex och en half liter eller lika mycket som 20 stycken af våra vanliga ölflaskor innehålla.

Härtill kommer mer än 100,000,000 liter öl, och en massa olika slag af viner, som årligen förbrukas i landet. Fördelas detta på hela folkmängden, så gör det 20—30 liter på hvarje invånare, barnen inberäknade. Det kontanta belopp, som svenska folket offrar på rusdryckerna uppgår till den oerhörda summan af 80,000,000 kronor årligen. Dock har det funnits tider, då spritförbrukningen varit ändå större. På 1830-talet t. ex. var den sju gånger så stor, som den nu är.

Rusdryckernas historia.

Under forntiden och medeltiden kände man i vårt land inga andra rusdrycker än mjöd, ett slags dricka, som bereddes af malt och honung. Brännvinet infördes på 1500-talet. I början användes det blott som läkemedel. Snart började det dock missbrukas, och dess härjningar visade sig så förödande, att redan Gustaf Wasa fann sig föranlåten införa brännvinsförbud. Detta kunde dock icke länge vidmakthållas. Sedermera har brännvinsförbud i vårt land införts af Gustaf Adolf 1622, af Karl den tolfte 1698, af hattpartiet 1756 och af Gustaf den tredje 1772.

Under Gustaf den tredjes senare regeringsår fick likväl brännvinsförbrukningen en alldeles oerhörd utbredning, beroende på denne regents åtgärd att inrätta s. k. kronobrännerier. Genom införandet af husbehofsbrännningen år 1809 utbredde sig brännvinet, som en syndaflod öfver landet och år 1849 hade förbrukningen stigit till den oerhörda höjden af 46 liter pr invånare.

Då nu fara förelåg att hela svenska nationen skulle bli totalt försupen, började några behjärtade män (främst bland dessa domprosten Wieselgren) en ihärdig kamp mot supseden. Denna kamp har sedermera allt jämt fortgått och utvecklat sig med den framgång, att brännvinsförbrukningen nu nedgått till omkring 7 liter pr individ.

Alkoholförgiftning eller rus.

»Ruset är en häftig alkoholförgiftning, som uppkommer genom förtärandet af sprithaltiga drycker. Det har olika grader och kan yttra sig på olika sätt, beroende på den berusades ålder, kön, kroppsliga beskaffenhet, vanor, karaktär m. m. Till en början framkallar ruset en känsla af glädje, välbehag och styrka. Ansiktet rodnar, ögat glänser, blodomloppet blir snabbare, muskelkraften synes växa, bekymren försvinna, modet växer, talet blir mer flytande, åtbörderna uttrycksfullare, en vänskaplig sinnesstämning herskar. »Man tager hela världen i famn». Emellertid förändrar sig snart skådespelet. Den drickande börjar förråda sina vanor. Han fördystras och gråter eller blir han häftig och våldsam. Hans tal blir allt mera löjligt och skrytsamt. Han kan icke mer hålla sig stilla. Han vill dansa, sjunga eller skrattna, utan att man får hindra honom. Under denna tid strömmar blodet allt lifligare mot hjärnan, pulsarna i hufvudet bulta, huden blir däffen, törsten liflig och yttrar sig i begär efter läskande drycker t. ex. svagdricka och sodavatten, munnen kännes tjock, saliven klibbig.

Hittills har den druckne bibehållit ett visst herravälde öfver sin kropp och sina handlingar. Men alkoholen kommer snart att göra större verkningar. Och så är man icke längre i ett *upprymd*t, utan i ett *rubbadt* kropps- och själstillstånd. Den berusade känner en ständigt växande svindel. Hans förstånd omtöcknas, förmåelseförmågan grumlas, viljan förlamas, tankar och ord dansa om hvarandra utan sammanhang. Han är nu icke längre en sund och förständig människa utan en *rasande däre*, som lätteligen kan föranledas till våldshandlingar, dråp och själfmord.

Anletsdragen bära tydliga spår af den djupa förståndsrubbningen. Hufvudet är upphettadt, ansiktet rödsprångt, uttrycket slött, blicken stirrande, ögonlocken tungt nedfallande. En djup sömn kommer ofta under detta stadium öfver drinkaren. Andedräkten är

påskyndad och ojämn, kräkningar infinna sig och hela kroppen badar i svett.

Herraväldet öfver lemmarnas och äfven öfver tungans muskler är rubbadt eller upphäfdt. Den rusige vacklar eller faller, hans tal är ett obegripligt sludder. Han är sjunken ned till eller rättare under djurets ståndpunkt, ty det har sina instinkter orubbade, något, som ej kan sägas om drinkaren på detta stadium.

Det tredje eller sista skiftet af berusningen består i en fullkomlig förlamning af människans förrättningar. Hela kroppen är en känslolös massa, ansiktet är rödblått och pussigt, kroppsvärmen betydligt sjunken, ögat glasartadt, andningen snarkande, luftrören fyllda af slem, pulsen ytterst klen och ojämn, kroppen betäckt af kallsvett.

Människan är såsom det kallas *dödfull*, och den verkliga döden kan när som helst inträffa.»

Dr. S. Ribbing.

Rusdryckernas inverkan på matsmältningen och matsmältningsverktygen.

Sedan den föda, vi förtärt, kommit ned i magsäcken, blandas den där med safter ur körtlar, som finnes inuti magsäcken och dess slemhinna. *Af dessa safter upplösas sedan de intagna födoämnen.* Denna födoämnenas upplösning är det, som vi kalla matsmältning. Det fordras ända till en liter af dessa safter tillsammans för hvarje dag, för att upplösa den mat, vi förtära och som behöfves till kroppens underhåll. Om körtlarna i magsäcken icke afsöndra tillräckligt med safter, blir födan helt eller delvis osmält.

Då rusdrycker införas i magsäcken, löpna magsafterna. Härigenom bli de odugliga eller olämpliga att smälta födan. Denna skulle också bli liggande osmält i magen, om icke alkoholen uppsöges af blodet. Nu blir matsmältningen endast fördöjd, tills magkörtlarna hunnit afsätta ny saft.

Om man fortsätter att föra in alkoholhaltiga drycker i magsäcken, så blifva körtlarna till slut öfveran-

strängda och neka att göra tjänst. Magsäcken förstöres, och då tillräcklig magsaft icke kan afsöndras, lämnas födoämnen osmälta. Dessa jäsa och surna i magen samt förorsaka »sura uppstötningar, förminskad matlust, magkatarr, magsår och kräfta». Dessa sjukdomar äro ock mycket vanliga hos drinkare.

En läkare, som varit i tillfälle att studera hundratal magsjukdomar, föranledda af rusdrycker, yttrar, att ingen, som brukar alkoholhaltiga drycker, har en frisk mage. Magen är i sitt inre alltid högröd och inflammerad med så stora öfverfyllda blodkär, att de kunna ses med blotta ögat. Slemhinnan är inflammerad och ofta full af frätsår med varbildningar.

Om personer, som dött af fyllerigalenskap, säger han, att han alltid funnit magen hos dem mycket tjock och svullen med blott en liten öppning för födan. Denna hopdragna öppning var belagd med lefradt blod, som sippradt ut ur såren på de inflammerade hinnorna. När blodet var borttaget, hade magen ett mörkt utseende likt början till kallbrand.

Dr: Hufeland säger: »Magsyra och förslemning i magen, dålig matlust, stockningar i underlifvet, oordningar i uttömningarna samt hemoroider äro de vanliga följderna af alkoholhaltiga drycker. Härtill kommer en magens förhårdning, som gör att den sjuke är utsatt för ständiga kräkningar och slutligen hungrar ihjäl.»

Rusdryckernas inverkan på blodomlopps- verktygen.

Sedan alkoholen inkommit i magsäcken, insuges den genom dennes väggar genast i blodet. Tillsammans med blodet genomströmmar den nu kroppens alla delar och åstadkommer under sin färd en förfärlig ödeläggelse. I blodet finnas, som vi veta, en otalig mängd små blodkuler, hvilkas uppgift är att från lungorna föra syre till kroppens alla delar. Dessa små blodkuler förstöras af alkoholen. De skrupna och hopa sig på hvarandra i ådrorna. Härigenom hindras blodomloppet och tillför-

sel af syre minskas. Förbrukade ämnen i kroppen kunna därför icke förbrännas och bortföras, utan måste stanna kvar och blifva så anledning till hvarjehanda sjukdomar.

Ådrorna förlora sin spänstighet. De blifva hårda, tjocka och styfva samt göra starkt motstånd mot blodets strömning och vålla sålunda hjärtat mera arbete än det eljes skulle hafva. Understundom blifva de spröda och svaga, så att de lätt brista sönder, hvaraf följden kan blifva lamhet eller död.

Själftva hjärtat tvingas att påskyndas sitt arbete och blir på det sättet öfveranstängdt och i förtid utarbetadt. Vid fortsatt bruk af alkohol, blir dessutom hjärtat dels belagt med ett fettlager, dels förvandlas hjärtats muskeltrådar till fett, som ännu mera hindrar och förlamar hjärtat i dess arbete. Hjärtat arbetar länge trots alla svårigheter, men allting har en gräns, och slutligen tröttnar äfven hjärtat. Det upphör till följd af våldsam öfveranstängning att arbeta. Detta kallas hjärtslag eller hjärtförlamning. Hjärtssjukdomar äro också mycket vanliga åkommor bland drinkare.

En frisk människas blod innehåller endast från 2 — 4 delar fett på 1,000 delar blod, men drinkarens blod innehåller icke mindre än 117 delar fett på 1,000 delar blod — d. v. s. omkring 30 gånger mer, än som borde vara där. Sedan fettet på detta sätt kommit in i blodströmmen, afsättes det i musklerna. Därvid förlora dessa sin styrka och blifva i stället feta och slappa. Hjärtat lider. Blodpumpningen blir slappare och lifsvärksamheten svagare.

Rusdryckernas inverkan på hjärnan och nerverna.

Hjärnan, som är sätet för själslifvet, består af tusentals fina nervtrådar, som förgrena sig till kroppens alla delar. Åtskilliga af dessa nerver äro finare än de finaste hårstrån. En del kunna ses endast genom mycket starka förstoringsglas. Oräkneliga små blodkärl föra näring till hjärnans nerver. Då blodet beredes ge-

nom matsmältningen, följer däraf, att då denna är störd, så blir äfven hela blodomloppet stördt. Men om sjukliga och skadliga ämnen inkomma i blodet, så blir hjärnan underhållen med sjukt och skadligt blod. Vi ha förut sett, huru alkoholen verkar på blodet och blodkärnen. De ytterst små blodkärnen i hjärnan förmå ej mottaga det tjocka, sjukliga blodet. Härigenom bli de antingen utan näring eller ock utspännas de till en onaturlig form. Försättes genom alkoholbruk denna spänning af blodkärnen, kunna dessa lätt sprängas, då blodet utgjuter sig i hjärnan. Detta kallas hjärnslag och medför ofta döden.

Genom blodkärnens spänning förorsakas vidare tryck på de nära liggande nerverna. Härigenom uppkommer en tillfällig förlammig, hvarigenom känslan och tankekraften skadas. Sedan nervsystemets delar blifvit genomdränkta af alkohol, kunna de ej längre förrätta sin tjänst. Människans tankar äro vid sådana tillfällen förvirrade och orediga, minnet är försvagadt och omdömet är osäkert. Hufvudet förefaller tungt, lemarna äro darrande och gången osäker. Yrsel, sus för öronen och svimning inställa sig. I bland inträffar anfall liknande slag eller fallandesot. En sådan människa förfaller ofta i ett sinnesförvirradt, grubblande tungsinne, hvilket kan leda till själfmordstankar. Vid andra tillfällen råkar hon i anfall af verkligt raseri. Ryggmärgslidande och andra svåra sjukdomar inställa sig.

Alkoholens inverkan på afsöndrings- verktygen.

Af kroppens inre verktyg är lefvern mest utsatt för alkoholens skadliga verkningar. Vi kunna förstå detta, då vi veta, att allt blod, som kommer från magen, tarmarna, mjälten och bukspottkörteln, måste genomlöpa lefvern. Nästan all alkohol, som intages, drifves sålunda med blodet denna väg. Lefvern överanstränges och inflammationer. Härigenom beredes väg för den numera vanliga och mycket farliga sockersjukan. Ofta tillstöta afmag-

ring och gulsot samt blödningar från kroppens slemhinnor. Sjukdomar i levern inverka äfven på matsmältningen.

Äfven njurarna skadas i hög grad af alkohol. Vi nämnde i början, att alkohol har egenskapen att hastigt ingå förening med vatten. Härigenom drager den till sig vätskorna i kroppen. Vätskorna måste ersättas med rent vatten eller vattenhaltiga rusdrycker, såsom öl o. d. Detta är orsaken till drinkarens beständiga törst. Men törst kan aldrig släckas med alkohol. Njurarna, som ha till uppgift att afsöndra öfverflödiga vätskor och däri lösta ämnen ur blodet samt att rena detta, bli härigenom öfveransträngda, sjuka och förstörda. Följden blir vattusot och ägghvitesjukan, för hvilken sällan gifves något botemedel. Doktor Hufeland säger härom. Vattusot är en af alkoholförgiftningens egentligaste och vanligaste verkningar. En svampaktig pussighet i förening med en skenbar kroppens tillväxt, är hos sådana människor ganska vanlig. Man inbillar sig t. o. m. att nyssnämnda förhållande är ett tilltagande af kroppen och dess krafter. Men dylik fetma är redan en börjande sjukdom. Den är ett bevis på att näringsförrättningen i kroppen icke har någon fast beskaffenhet, utan antager en vattenaktig natur. Detta är den första graden af vattusot, som förr eller senare skall utbryta, och som är obotlig, om den beror af starka drycker.

Lungorna angripas på två sätt. Först skadas de genom andedräkten, som är uppfylld af alkohol. Härigenom uppstår inflammation i både lungorna och luft-rören. Härifrån härleda sig ofta andfåddhet, lungkatarr, inflammation och lungsot. Vidare angripas lungorna ofta till följd af den sjukdom och svaghet, som uppstått på andra ställen i kroppen (magen och levern) till följd af alkoholbruk.

Delvis efter *O. Gylfe*.

Rusdryckernas inverkan på människans lif.

Rusdryckerna icke blott förhärja helsan, hvarigenom lifvet förkortas. De blifva ofta anledning till en tidig död. Redan själftva ruset kan medföra en hastig död.

Det händer ej sällan, att den öfverlastade drinkaren insomnar sanslös och ej mera vaknar här i tiden.

Ofta inträffa dödsfall tillfölje af olyckor, som egt rum under rusets inflytande. Än har en rusig person fallit omkull och slagit sig till döds. En annan har i fyllan och villan kört ihjäl sig. En tredje har under ruset kommit i slagsmål och därvid fått sätta lifvet till. En fjärde har i berusadt tillstånd raglat, fallit öfverbord och drunknat, en femte har blifvit liggande drucken och redlös på vägkanten eller snödrifvan och frusit ihjäl o. s. v. Att rusdryckernas användning måste hafva sådana följder är naturligt. Ty det hör till deras natur att omtöckna förståndet och döfva den kloka beräkningen.

De framkalla ett vanvettigt trots, öfvermod och öfverdåd hos den rusige. De göra honom lätt sinnig, vårdlös och våldsam. Ruset medför ock kroppslig vanmakt och osäkerhet. Den rusige raglar blindvis i faran. Följden måste blifva en mängd olyckshändelser, hvarunder drinkaren får sätta lifvet till. Under ett af de senare åren inträffade icke mindre än 2,489 olycksfall med dödlig utgång. Omkring 100 själfmord begås hvarje år under eller tillfölje af rusdryckernas inflytande.

En del lifförsäkringsbolag fästa stort afseende vid, om den, som söker försäkring, är nykter, och höja premierna betydligt, ifall han begagnat rusgifvande drycker. De veta genom noggranna beräkningar, att den nyktre öfverhufvud taget lefver längre än drinkaren.

Rusdryckernas inverkan på sedligheten.

Att rusdryckerna ha ett fördärfligt inflytande på sederna, se vi af den dagliga erfarenheten. Den på rusdrycker begifne hemfaller ofta åt lättja, tjufnad, spelsjuka, liderlighet, slagsmål, våldsgärningar, mord och mened. Han blir trätgirig och vildsint samt utför handlingar, som äro värre än djuriska. Dryckenskapen dödar naturens ädlaste känslor. Äfven på sin moder kan drinkaren bära hand. Han trampar lag och religion under fötterna. Många af de brott och förseelser, som begås

mot lagarna äro en följd af rusdryckerna. År 1888 och 1889 voro af 3,893 manliga fångar 2,499 drinkare. 330 voro vid brottets begående tillfälligt berusade. Af samtliga fångar under samma tid voro mer än hälften rusiga vid brottets begående.

Osäkerheten å allmänna landsvägar, hemfridsbrott, skadegörelse å hus, planteringar och stängsel äro också mestadels en frukt af rusdryckerna. År 1889 blefvo 19,306 personer sakfälda för fylleri, sabbatsbrott, svordomar, oljud och djurplågeri m. m.

Säkert är att gröfre brott skulle vara fåtaligare samt laglydnad, sedlighet och god ordning allmännare, om icke rusdrycker så allmänt förtärdes. Vi veta, att det åtminstone är i sällsynta fall, som en nykter människa gör sig skyldig till sådana förseelser, som en drucken.

En framstående läkare säger: Jag känner ingenting, som så påtrycker människan en stämpel af känslolöshet, *råhet och djuriskhet*, som rusdryckerna. Hvilka brott är hon icke mäktig att utföra? Hvilken flod af orenlighet och förnedring sprider hon icke omkring sig? Huru förgiftar och orenar hon icke sammanlefnaden? Huru förstör hon icke glädjen och trefnaden? Hvilket afskyvärdt exempel är icke en sådan människa för den uppväxande ungdomen?

Alkoholsjukdomar äro ärftliga.

Alkoholdryckernas skadliga verkningar sträcker sig icke endast till drinkaren själf. De gå äfven i arf till hans barn. Flera af de sjukdomar, som drinkaren genom sin dryckenskap ådragit sig, gå i arf till hans barn. De komma vanligen klena och sjukliga till världen. Ofta skördas de i späda år af döden. Få de lefva, blifva de i allmänhet sent utvecklade, lågväxta och spensliga samt få dragas med en skrofulös och sjuklig kropp. Stundom äro de hemfallna åt bleksot, krampsjukdomar, fallandesot o. s. v.

Men icke blott till kroppen, utan äfven till själsbegåfningen äro drinkarens barn gemenligen vanlottade.

De äro slöa, dåsiga, liknöjda och svagt begåfvade. Ej sällan äro de fåniga eller rent af idioter. Läkarna äro eniga om, att kanske hälften af alla sinnesslöa och fåniga människor haft supiga föräldrar. Äfven de oskyldiga *barnen* få lida för föräldrarnas missgärningar.

Ja, det är icke nog härmed. Äfven rusdrycksbegäret går i arf. Drinkarens barn äro ofta lättjefulla och osedliga samt i sin ordning begifna på rusdrycker. Detta ärftliga begär framträder i allmänhet tidigt, i en ålder, då smaken för starka drycker ännu ej plägar vara kommen och utvecklad. Följderna af dryckenskap kunna fortvara uti växlande former genom tre à fyra generationer. Uti olika släktled växla ofta sjukdomarna. Så kan t. ex. en lida af sinnessjukdom, en annan af fallandesot, en af fånighet, en af kramp, en af nervsvaghet, en af dryckenskapsbegär, en annan af skrofler o. s. v.

Rusdryckerna äro en anledning till fattigdom och brist.

Allmänt välstånd skulle i den närvarande tiden finnas i vårt land, om icke rusdryckerna söge mörken ur folkets lif. Jorden har under många år gifvit rika skördar. Handeln, skogshandteringen, sjöfarten och fabrikerne hafva sysselsatt många händer och gifvit god inkomst. Aldrig har det varit lättare att få arbete, än nu, och aldrig hafva i allmänhet arbetslönerna varit högre. Och ändock är fattigdomen, på många orter betydlig, och utgifterna för fattigvården ökas för hvarje år. Ty arbetsförtjänsten lägges på krogen och få hafva nog förstånd att i den goda tiden spara en skärf för kommande dagar.

Ett glas öl och en cigarr betyder ju icke så mycket, menar man. Men många bäckar små göra en stor å. Om penningarna i stället sparades och en dylik besparing från ungdomsåren sattes in i en försäkrings- eller sparbanksinrättning, så skulle mången därigenom kunna bereda sig och de sina en lugn och bekymmerfri ålderdom.

Nu skall allt förvandlas i rusdrycker. Boet plundras, och möbler och kläder pantsättas ofta hos krögaren för rusdrycker. Hustru och barn få gripa till tiggarslafven eller lita till fattigvården om hjälp, tillfölje af mannens rusdrycksbegär. Mången gammal fader och moder får på gamla dagar lida brist tillfölje af barnens dryckenskap och slöseri.

Och likväl är det icke ensamt utgifterna för rusdryckerna som äro orsaken till fattigdomen. Huru mycken tid och arbetskraft förspilles icke genom kroglifvet? Härtill komma oduglighet att ombestyra sitt hus, lättja, vårdslöshet och liknöjdhet, som mer än kostnaden för själfva rusmedlen bidraga att utarma den eländige drinkaren.

Vidare förstöres en ofantlig mängd säd, som Gud gifvit till människornas föda, men som nu förvandlas till gift. Stora skaror af människor sysselsätta sig med att tillverka, försälja och *tillhandahålla* rusdrycker, som utsuga såväl den enskilde som samhället i sin helhet. Af dem, som åtnjuta fattigunderstöd i vårt land, ha ej mindre än 50,000 bragts i denna belägenhet genom rusdryckerna.

Rusdryckernas inverkan på hemmet.

Rusdryckerna förstöra huslig lycka, glädje och sällhet. Ingenting kan jämföras med ett godt och älskadt hem. Ett hem där frid, endräkt och glädje äro bofasta, är den lyckligaste plats på jorden. Ett sådant hem glömma vi aldrig, huru länge och huru vida vi än må vandra. Äfven om det varit ett fattigt och ringa hem, följa oss dess minnen, som den största jordiska välsignelse.

Men, sedan rusdryckerna gjort sitt intåg i hemmet, är det slut på lyckan. Då blir hemmet ett tillhåll för eder och förbannelser, tråtor och slagsmål, hunger och köld, smuts och orenlighet. Då sätta råhet och okunnighet, sorg och förtviflan sin stämpel på det samma. Drinkaren är icke skicklig att rätt uppfylla sina plikter

såsom familjefader. Mot hustrun är han hård och kärlekslös. Barnen, som han skulle uppfostra i gudsfruktan och goda seder, föregår han med onda exempel. Ofta få de hugg och slag i stället för bröd, trätor i stället för vänliga ord, köld och räddhåga i stället för kläder och omvårdnad. Så småningom förlorar han sina medmänniskors aktning och förtroende. Hemmets fordna välmåga och trefnad försvinna och fattigdom och brist träda i stället.

I ett sådant hem går det bokstafligen i fullbordan, hvad den vise konung Salomo sagt. »Hvar är ack? Hvar är ve? Hvar äro trätor? Hvar är klagan? Hvar äro sår utan sak? Hvar äro röda ögon? Jo, där man länge uppe sitter vid vinet och kommer till att pröfva på, hvad iskänkt är.»

Äfven barnen träda ofta i faderns fotspår samt bringa sorg och vanära öfver hemmet. Huru många gossar och unga män gå icke på detta sätt förlorade för sig själfva och för samhället. Det finnes tusentals ynglingar, som under barndomsåren utgjorde sina föräldrars största glädjeämne, och som kunnat blifva goda och nyttiga medborgare. Men så fingo de smak för rusdryckerna och kroglifvet och rusa med hvarje dag allt närmare fördärfvet, bringande sina föräldrars gråa hår med sorg i grafven.

Rusdryckernas inverkan på samhället.

Rusdryckerna hafva slutligen stort inflytande på hela landets allmänna välmåga, tillgångar, heder och trefnad. Rusdryckerna äro orsaken till större delen af fattigdomen i landet. Funnes ej rusdryckerna, skulle det ej behöfvas hälften så många och stora fattiggårdar, som nu, och utgifterna för fattigvården skulle betydligt kunna inskränkas. Ty ju mera dryckenskap, desto flera fattiga, och ju flera fattiga, desto större fattigunderstöd. Det är nämligen icke nog med att samhället får underhålla dem, som genom dryckenskap förstört sin egen dom. Härtill komma alla de kvinnor och barn, som brakts

till tiggartafven genom männens dryckenskap. Öfver 50,000 personer i landet behöfva fattigunderstöd tillfölje af rusdryckerna. Och utgifterna för fattigvården uppgår till omkring 10,000,000 kr. årligen.

Vi ha förut nämnt att rusdryckerna äro orsaken till de flesta brott, som begås. Med anledning häraf måste stora summor utgifves för fångvård, fångtransporter, arbetsinrättningar, brottmålsransakningar samt för byggande och underhåll af fängelser m. m.

Rusdryckerna äro orsaken till att många människor äro vansinniga eller sinnesslöa samt tillfölje däraf behöfva vård och underhåll å idiotanstalter, hospital eller sjukhus. Minst ett par hundra dårar äro beröfvade förståndet genom rusdryckernas missbruk. En stor del sjukdomar, som nedbryta helsa och arbetskraft, framkallas af rusdryckerna.

Rusdryckerna äro anledning till att en mängd äktenskap årligen upplösas samt att hundratals människor hvarje år afhända sig lifvet af förtviflan öfver sin dryckenskap eller under däraf framkallad sinnesförvirring.

Korteligen: rusdryckerna äro orsak till arbets- och egendoms förlust, folkets fysiska och moraliska försämring, fattigdomens tillväxt, tilltagande af brott och hämmande af allmän förkofran och välmåga.

Undfly krogen!

Undfly krogen! Kroglifvet skall aldrig bringa dig annat än sorg, olycka och fördärf. Där håller drinkaren sitt själfsvåldiga väsen. Där förleder dig spelaren att förslösa din egendom. Där utöser svärjaren sina eder och förbannelser. Där locka de, som själfva äro mogna för fördärfvet, andra att tråda i deras fotspår. Där söker man inleda den unge, den oerfarne på fördärfvets väg.

Undfly krogen! Den skall draga dig själf och de dina i elände, om du där förstör dina inkomster. De penningar, du använder på krogen äro stulna från din husliga trefnad. Säg icke att det är så litet, som du

använder på kroglivets nöjen. Detta lilla kunde ju besparas för kommande tider, då sjukdom eller olyckor kunna möta eller kunde du därmed hjälpa och glädja dina måhända behöfvande föräldrar och anhöriga, eller andra, som behöfva hjälp.

Undfly krogen! Se dig omkring och märk, huru många, som där tillintetgjort sina bästa anlag, förslöat sitt förstånd, förfelat sin timliga och eviga bestämmelse samt åsamkat sig sjukdomar och lidanden, som fortskynda dem mot grafven och den eviges domstol.

Undfly krogen! Den människa är icke din vän utan din fiende, som förleder dig att förstöra dina penningar, förspilla din tid, fördärfva din arbetskraft och förnedra dig själf genom umgänget med den liderlige och gudlöse.

Undfly krogen! Huru många husfader har icke genom kroglivets förförelser fått begråta sin sons utsväfningar, huru många barn sina föräldrars förnedring, huru många hustru sin mans kärlekslöshet, vildhet och brott, huru många hem hafva icke genom kroglivet blifvit uppfyllda af jämmer och ve. Krogen är den plats där många, som förut varit begåfvad, aktningvärd, hedrad, god och älskad, blifvit ruinerad på allt, en börda för sig, sina anhöriga, sin omgifning och sitt fosterland.

Är du angelägen om lycka och ära, vill du bereda dina föräldrar glädje på deras ålderdom och njuta deras välsignelse, vill du ega trefnad och glädje i ditt hem, vill du gagna och hedra ditt fosterland, vill du blifva lycklig i lifvet och salig i döden — så undfly krogen!

»Hvad vi kosta på oss.

Af

Gustav Sundbärg.

Svenska folkets årliga utgifter för spritdrycker och öl uppgår till hälften af dess utgifter för det förnämsta födoämnet, eller *bröd*, och till två tredjedelar af hvad det kostar på sig för nödvändighetsvaran mjölk.

Vi betala årligen mera för spritdrycker och öl än för ost och *smör*.

Vi betala dubbelt mera för spritdrycker och öl än för *socker*, dubbelt så mycket som för *potatis*, och två å tre gånger så mycket som för kaffe, té och choklad.

Vi betala för spritdrycker och öl lika mycket som för alla af oss använda *yllekläder* och andra *yllevaror* och ungefär dubbelt så mycket som för alla *bomulls-* och *linnevaror*.

Vi betala mer än dubbelt så mycket för spritdrycker och öl som för hela vårt *försvarsväsende*, mer än tre gånger så mycket som för hela vårt *undervisningsväsende* och mer än sju gånger så mycket som den årliga räntan å vår *statsskuld*.

Till allt hvad spritdrycker och öl kosta oss i direkta utgifter måste läggas flera millioner kronor årligen, som dryckenskapen afprässar vårt folk för underhåll af alla de fattiga, sjuka och fångar, hvilka icke skulle ligga samhället eller anhöriga till last, om de ej bragtes därhän genom missbruk af rusdrycker.»

Kunna rusdryckerna skänka aptit, befrämja matsmältningen och gifva värme åt kroppen?

Carl von Linné yttrar därom följande tankvärda ord:

»Man tror, att rusdryckerna främja aptiten. Det är ock sant. Men efter en åttondels timme förtaga de honom ännu mera, än de förut uppväckte honom. Ty när dessa drycker komma in i människoppens lif, öppnar naturen alla löggrafvar, för att möta, skölja af och försvaga denne sin fiende. När nu kroppens vätskor flinkt tillflyta, då kommer aptiten. Men den stannar af, då de äro utflutna.

Man tror, att rusdryckerna befrämja matsmältningen. Men detta är ogrundadt. Ty allt kött och fisk hårdnar af brännvin och blir bevaradt, så länge det ligger däruti.

Man tror, att det är besparing i hushållet att gifva folket en sup brännvin till frukost i stället för mat. Men det är samma uppmuntran för dem, som en pisksläng för skjutshästen. Han springer väl litet därefter. Men han blir därför icke fetare, emedan han därpå ej kan göra någon mjölksaft, som föder kroppen.

Man tror, att brännvin värmer om vintern på resor. Det är ock sannt på en liten stund. Men som allt re-
tande sedermera så mycket försvagar, som det förut styrkt, så fryser man ock därefter så mycket mera. Härpå kommer det sig, att våra landsmän under vårti-
den lida af håll och styng och dö i tusental.

Bevare Gud hvar och en att gifva brännvin eller andra rusdrycker åt sina barn, hvilka äro i växten. Ty de finaste lifstrådar, som äro i utdragning, blifva där-
igenom uttorkade och härdade i otid.

Vi böra bedja den högste, att vi få behålla vårt ringa vett, och tillse det nationen ej ifrån unga åren, blir utmärglad genom det fördömliga brännvinssupandet och att ej så många tusen landets invånare ryckas bort i otid genom de tre gångbaraste sjukdomar: feber, gul-
sot och vattensot, som kommer af de fäseliga blodlefrar, som rusdryckerna orsaka vid eller i själfva hjärtat.»

En författare säger: Om du ock känner flere tu-
sende människor, skall du förgäfvets uppleta någon, som varit sjuklig, men blifvit frisk genom att supa, någon som varit fattig, men blifvit bergad på att supa, någon, som varit ringaktad, som vunnit hederliga människors aktning genom att supa, någon, som varit en stackare, som blifvit en bra karl genom att supa; men däremot är världen full af exempel på friska, som blifvit sjuka, bergade, som blifvit fattiga, aktade, som störtat sig i vanära, lyckliga, som kommit i elände genom rusdry-
ckers bruk, hvarföre då icke fly en vara, som icke beredt någons välfärd, men tusendens olycka för både tid och evighet.

Nikotin.

Tobaksplantan.

Tobaksplantans hemland är Amerika. Den är en storväxt ört, 1—1½ meter hög, med grof stjälk, stora, gröna, ofta klibbiga blad samt röda, vackra blommor. Från nya världen kom tobaksplantan först till Spanien och Portugal på 1560-talet. Från Spanien öfverfördes den till Frankrike och Tyskland och därifrån till Sverige. I vårt land omtalas den först på 1600-talet. I den lilla botaniska trädgård, som O. Rudbeck d. ä. 1655 anlade i Uppsala, förekom också tobaksväxten. Och något öfver 100 år senare odlade Linné i sin botaniska trädgård i Uppsala ej mindre än sju olika arter tobak. Den, som först började odla tobak i stor skala i vårt land, var Jonas Ahlströmer. Han anlade 1725 en större tobaksplantering vid Alingsås och fick äfven tillåtelse att i samma stad anlägga ett tobaksspinneri. Nu mera har den fått en vidsträckt utbredning äfven i vårt land och odlas nästan öfver allt kring de större städerna. Till en början odlades den endast som prydnadsväxt samt till medicinskt bruk. Nu odlas den i stor mängd för beredning af cigarrer, snus och tuggtobak. De stora, frodiga bladen plockas af, innan blommorna slagit ut samt upphängas och torkas. Då de sedan bringas i jäsning, få de den starka lukt och mörka färg, som tobaken har. De mörkaste bladen äro de starkaste, de gröna äro omogna. — Stjälken duger till intet.

Nikotin.

Tobaksväxten innehåller ett mycket starkt gift, som kallas *nikotin*. I rent tillstånd är nikotinet en oljelig,

klar vätska. Dess smak är brännande skarp, och det har en bedöfvande tobakslukt. I luften hårdnar det och ser ut som harts. I likhet med sprit förenar det sig lätt med vatten. Det finnes å apoteken men är mycket dyrt och kan endast erhållas efter läkarens recept. Det är nämligen, ett fruktansvärdt gift, som dödar hastigare än både arsenik, stryknin och morfin.

Förr i tiden användes det ofta och beprisades såsom ett förträffligt läkemedel, som man tillskref de underbaraste verkningar. Men numera brukas det högst sällan af läkare. En enda droppe nikotin är nog att döda en människa, antingen hon tar in det eller får det i ett sår och det på denna väg kommer i blodet. En läkare lät en gång drypa två droppar nikotin på tungan af en katt och inom 15 minuter var han död. En droppe nikotin, införd i ändtarmen af en kanin, dödade honom inom 5 minuter.

Om nikotinet blott ytterst sällan brukas såsom läkemedel, så användes det desto mer på annat sätt. Någon nyttig användning har det dock icke. Det användes nämligen som *njutningsmedel* vid bruket af tobak. På detta njutningsmedel offrar svenska folket omkring 15,000,000 kr. årligen.

Den tobak, som årligen förbrukas i vårt land, innehåller enligt beräkning omkring 17,600 kilogram nikotin. Lyckligtvis brännes en stor del upp. Ty denna mängd nikotin vore, om den intoges i rent tillstånd på en gång, nog att döda alla Sveriges invånare, både små och stora.

Om rökning.

Då Kolumbus 1492 med sina män ankom till Västindien, såg han, huru infödingarne vid vissa tillfällen blåste ut väldiga rökmoln genom näsa och mun, alldeles som man nu för tiden ser rökare göra. Sådant hade han aldrig sett förut; ty denna osed var då icke känd i Europa. Han efterforskade, huru härmed förhöll sig och erfor bland annat följande. Infödingarna torkade och beredde blad af tobaksörten. Dessa blad sönder-

skuros, och bitarna inlindades i ett majsblad till en liten rulle. Ena änden af denna antände de, stucko sedan den andra i munnen samt drogo ömsevis till sig och blåste ut röken. Den lilla bladrullen kallade de tabako, hvaraf sedan namnet tobak härleder sig.

Omkring 50 år senare infördes, såsom vi nyss nämnt, tobaksodlingen till Europa. Efter hand blef det fördärflika tobaksbruket i alla former allmänt. Man rökte cigarr eller pipa, man bar bitar af tobak i munnen för att suga saften därur, man malde tobaksblad till pulver, som antingen lades på läppen eller drogs upp i näsan.

Intet njutningsmedel har vunnit så stor utbredning öfver hela jorden som tobaken. Minst $\frac{4}{5}$ af hela mänskligheten brukar den i en eller annan form. Hela jordens årliga förbrukning af tobak antages uppgå till 500 millioner kilo af olika slags torkade blad.

Huru den första cigarren verkar.

»Den som första gången röker en cigarr, blir snart nog ganska blek. En ymnig saliv afsöndring fyller hans mun. Hans händer och panna betäckas med kallsvett. En pinsam hufvudvärk tillkommer snart. Under skakningar, mattighet och svindel vacklar han som en drucken. Hjärtats slag äro oregelbundna och afbrutna, i bland hastigare i bland långsammare. Andningen är försvårad. En pinsam känsla af sammandragning kännes i maggropen, och då förgiftningen nått en viss styrka, tyckes bröstet liksom inklämdt i ett band af järn, kvälningar, koliksmärtor, kräkningar och svettning inställa sig, utvisande att naturen söker aflägsna giftet på alla vägar» (D:r Blotin).

Samma verkan, som den första cigarren ha nog äfven de följande, ehuru kroppen så småningom vänjer sig vid giftet, så att följderna icke märkas. Ingen må dock tro, att de därför uteblifva. Nikotinförgiftningen kommer att visa sig äfven om det dröjer.

Rökningens inverkan på kroppen.

Professor Kjellberg yttrar rörande följderna af nikotinförgiftning följande: »Sjukdomen inträder med en känsla af allmänt obehag och förstämning af lynnet jämte trötthet och obenägenhet för den vanliga sysselsättningen. Den sjuke blir tyst och undviker bekanta. I bland stiger hans oro till verklig ångest, som kan gå till själmordsdrift. Sömnen blir otillräcklig, så att han ej kan insomna på vanlig tid utan ligger vaken under oroliga fantasier. Han börjar härunder få underliga förnimmelser. Han ser syner, som förskräcka honom. Han hör röster, som reta och oroa honom och han tror sig vara förföljd af onda andar eller illasinnade människor. Hjärtverksamheten blir tidtals ojämn, och han klagar öfver hjärtklappning och sveda i maggropen. Han känner sig yr i hufvudet och ibland påkommer en känsla af svindel, då han tycker sig falla».

En annan läkare säger: »Det omåttliga rökandet medför dålig matsmältning, blek och sjuklig ansiktsfärg, hjärtsjukdomar, läppkräfta, sinnessjukdom, blindhet, vassinne, hjärtklappning, hals- och lungkatarr, andtäppa, förstördt nervsystem, magsyra, och sjukdomar i öronen».

En annan läkare åter säger, att rökningen skadar tänderna och tandköttet. Ammoniaken förorsakar sveda i tungan och gör svalget torrt, retar till betydlig salivafsöndring, verkar upplösande på blodet, framkallar sömnhet, hufvudvärk och trötthet, samt oregelbunden hjärtverksamhet och darrning i musklerna.

Exempel.

»En ung, kraftigt utvecklad man af ett friskt och hurtigt utseende beklagade sig öfver långvarig brist på sömn, svår hjärtklappning och en oliderlig törst, som tvang honom att förtära stora mängder af vatten, utan att han likväl kände sig otörstig. Han var elev vid en landtbruksskola, där han med bästa vilja icke kunde följa undervisningen. Han kunde icke fatta, hvad han

läste, eller behålla det i minnet, oaktadt han förut haft mycket lätt att studera. Han hade sedan flere år haft för vana att röka cigaretter af turkisk tobak. På senare tiden förbrukade han dagligen 20 à 30 sådana. Sedan han småningom lyckats bortlägga denna farliga vana, tillfrisknade han, men hjärtverksamheten höll sig länge hög med öfver 100 slag i minuten, och ännu efter två år, hade icke alla kännningar af det onda försvunnit.»

(Professor Kjellberg.)

Nikotinets inverkan på hjärnan och själslifvet.

Att tobaksbruket medför svåra rubbningar i hjärnverksamheten och sjäslifvet, bekräftas af den dagliga erfarenheten. En läkare säger, att tobaksbruket medför nedstämdt lynne, ängslan, svärmod, grubbleri och understundom vansinne. En nikotinförgiftad människa har syn- och hörselvillor alldeles på samma sätt, som en person med fyllerigalenskap. En sådan person berättar, att han hört röster, som han måst lyda. Han hade sett onda andeväsen komma in genom dörren. Han tyckte sig ha fullt med pinglor i sängen och ref sönder sängkläderna. I bland kände han hjärtat rulla i bröstet såsom en spinnrocksrulle. I bland åter tyckte han sig falla nedåt, liksom genom en skorsten, hvarvid han tydligen kände, huru sotet dammade omkring honom. Sedan han slutat upp med tobaksbruket blef han frisk.

Gossar, som börjat röka cigaretter eller använda tobak i någon annan form, blifva vanligen slöa, likgiltiga och oförmögna till arbete. Minnet försvagas, tankeförmågan blir slapp, lusten för tankeanstängande arbete försvinner och viljan till det rätta och goda likaså. Mången gosse har under sådana förhållanden måst sluta sina studier och under ett sysslolöst lif hemfallit åt andra ännu svårare förvillelser. En lärare hade studerat flere gossar, som hängifvit sig åt tobaksrökning. Han säger, att han funnit dem så förslöade och oförmögna att lära och minnas något, att deras hjärnor

voro att förlikna vid en samling väl genomrökta korfskinn.

Exempel.

Professor Kjellberg berättar följande. En ung jurist började i januari 1890 lida af svår sömnlöshet med hörselvillor och en så svår själsoro, att han därigenom blef fullständigt urståndssatt att sysselsätta sig med något arbete. Han hörde röster, som hviskade i hans öron, och var nära att falla i verklig sinnessjukdom. För att hinna med sina göromål, nödgades han arbeta långt in på nätterna, och för att kunna hålla sig vaken rökade han flitigt cigarrer. Slutligen blef han så eländig, att han måste upphöra med allt arbete.

Sedan han sökt läkaren och upphört att röka, blef han fullkomligt återställd. Tankarna blefvo klarare, föreställningarna lifvigare, minnet starkare, viljan kraftigare och arbetet utfördes med större lätthet.

Pipan.

En af vårt lands läkare skrifver: »Man har sagt, att pipan är den oskyldigaste form af tobaksbruket. Tvifvelsutän är detta sant, om man hade sådana pipor, som i Österlandet, där röken afkyles, dels genom en lång slang, dels genom kallt vatten och sålunda kommer rentvagen i rökarens mun. Däremot är vår allmoges korta träpipa mycket skadlig och framför andra farliga äro de af metall. Dessa måste nämligen hårdt tillknipnas med läpparne för att sitta kvar i munnen. Genom det korta skaftet kommer röken fuktig och brännande het. I följd af den ihållande så att säga stekningen af läppen och den skarpa tobakssåsen förtjockas naturligtvis läppens öfverhud — ungefär som en trång stöfvel framkallar liktornar — och slutligen är läppkraften framme. Första regeln vid piprökning är naturligtvis också den, att hvar och en aldrig nyttjar annat än sin egen pipa. Ofta har smittan af veneriska sjukdomar och lungsot m. fl. blifvit spridd genom främmande pipor.

Hvarför man använder tobak.

Om man frågar en person, som använder tobak i en eller annan form, om det smakar godt att röka, tugga och snusa, så skall han i de flesta fall svara nej. Tvärtom. Det kostar ifrån början stor ansträngning och ihärdighet att lära sig denna fula och skadliga sedvana. Att så är, kan man se på de fula grimascher, som mången gör under sin lärotid. Man spottar och blir sjuk, men fortsätter ändå, och så småningom vinner man den färdighet man önskar.

Är det då tilltalande och vackert att se en person röka, tugga eller snusa? Knappast. Tänk oss en 10—11 års gosse med händerna i byxfickorna, mössan på sned och en stor cigarr i munnen. Är icke detta en tilltalande syn? Eller tänk oss en flicka, såsom sed är på en del ställen i Norrland, sitta i spisen med en järnpipa i munnen, karfva på sin tobaksrulle och stoppa sin pipa? Är icke detta en älsklig tafia? Sannerligen man gärna kan se något otäckare. Hvarför hänger man sig då åt tobaksbruket, då det hvarken är välsmakande eller vackert? Det kan endast vara exempel och seden, som härvid är bestämmande. Då gossar se de äldre bruka tobak, tro de, att man ej kan vara någon riktig karl, om man ej gör på samma sätt. En och annan tycks också mena, att man är en riktig herre, blott man har en cigarr i munnen. Kan det verkligen vara så? Är det fint, är det förnämt, då andedräkten, kläderna och fingrarna stinka af otäck tobakslukt, så att man luktar, som en snusburk eller tobaksrulle? Är det karlavulett och manhaftigt, att ha läpparna utspända af tobaksbussar eller näsan droppande af snussaft ned i skägget och på kläderna. Det måste vara en falsk hederskänsla, som finner dylikt vara vackert eller hedrande.

Böra skolbarnen få bruka tobak?

En framstående läkare, Dr Goldkuhl, säger därom följande: »Begagnandet af tobak, under hvilken form

som helst, bör förbjudas lärjungarna vid de allmänna skolorna. Detta icke blott för skadligheten af denna njutning för barn och ungdom, utan äfven därför, att en sådan vana, grundlagd i ungdomen, lätt för med sig andra småsynder, att ej tala om den därmed lätt grundlagda vanan för slöseri. Den, som ej röker, triffes ej heller gärna i dessa kvalmiga och rökiga nästen, där ungdomen så lätt förlösar sin spänstighet och styrka så till kropp som själ. Den lärjunge, som för andra gången beträdes med öfverträdelse af detta förbud, bör straffas strängt och därjämte gå förlustig hvarje slag af belöning.

Tobaken är första länken i den kedja af frestelser, hvilka ungdomen är underkastad, samt efterföljes lätteligen af krogbesök, starka dryckers förtärande, och ännu värre saker.» —

Skolgossen börjar med cigarretten, tager sedan till cigarren och — så punschglaset. Detta är den vanliga gången. Efter punschen följa än starkare spritdrycker. Och för att sätta sig i besittning af dessa njutningsmedel, beträder mången yngling tjufvens väg. Vi se sålunda, huru tobaksbruket i många fall leder till dryckenskap.

Osanning, skrymteri, fördöljande och förställning höra också till de giftiga frukter, som snart nog framkomma hos barn, hvilka hemfallit åt tobaksbruket, säger med rätta en författare.

Tobaksrökningen är synnerligen skadlig för de unga, som befinna sig i tillväxt. Hos dessa hindrar den kroppens utveckling, framkallar brådmogenhet och fysisk svaghet samt begär efter rusdrycker. Af ynglingar, som på sista tiden anmält sig till inträde i franska armén, hafva 19 på hundra blifvit kasserade på grund af öfverdrifvet cigarettbruk. En fransk läkare berättar, att af 38 rökande gossar, som han undersökt, 27 ledo af stördt blodomlopp, rubbad matsmältning, hjärklappning, sinnesslöhet och ett starkt begär efter rusdrycker. Tolf gossar ledo starkt af näsblod, 10 klagade öfver orolig sömn och elaka drömmar, 4 fingo inflammerade sår och tvinsot.

Ju yngre barnen voro, desto starkare uppenbarade sig följderna. En skolföreståndare skrifver: »De barn, som röka, äro alla lata, urständsatta till hvarje själsansträngning samt sakna all moralisk energi. De arbeta icke, de inträssera sig icke för något, finna icke nöje i någon ting, de äro ständigt trötta. Deras förstånd utvecklar sig icke och fattar blott med svårighet de enklaste begrepp. Deras minne är trögt och opålitligt. Vidare, säger han, medför detta bruk en mängd andra oarter, såsom slöseri och tjufaktighet.

Ett rökhus.

En i staden Alibany i Amerika boende fattig skrifvare omtalade en dag, att han nyligen uppfördt åt sig en byggnad, som kostade 3,000 dollars. Hans vänner uttryckte en viss förundran öfver, att han hade råd att bygga ett så dyrt hus. »Åh,» sade han, »*det är mitt rökhus.*» »Ert rökhus! Hvad menar ni med det?» »Jo, att jag under de sista tjugu åren låtit bli att röka och i stället insatt de därigenom sparade penningarna tillika med ränta i mitt hus. Därför kallar jag det som jag nämnt. —

Om alla, som stå i begrepp att röka sin första cigarr, ville göra som skrifvaren i Alibany, skulle stora summor kunna sparas för nyttiga ändamål.

Mullbänk.

Mullbänk — hvad är det för något? Jo, på många ställen i vårt land har man den mycket fula oseden att tugga snus. När någon bjuder en annan på denna raritet, säger han: »Skall du ha dig en mullbänk?» Tack! Och så tar den andre ett djupt tag i dosan och »lägger in» i munnen. Hvad det antagligen måste smaka godt, sammansatt, som det är, af en hel del sura, salta och bäska saker förutom tobaksbladet. Efter den inlagda »prisen» följer sedan ett ohyggligt spottande på golvet af en svartaktig, snuskig vätska. Jag kan icke förstå, huru en sådan osed uppkommit och ännu min-

dre att den kan fortgå i vår upplysta tid. Om våra gamla hedniska förfäder hade tuggat snus, det skulle icke förvånat mig, men att nuvarande släkte gör det, det är obegripligt.

En gång besökte jag gudstjänsten i en kyrka på landet. Jag fick där plats bredvid en bonde. Om en liten stund, under predikan, stöttes jag i sidan af min granne, och då var det dosan gjorde sin rund i bänken. Bondgubbarne »*stoppade in,*» sedan de först med sitt grofva pekfinger rensat ut förutvarande buss ur munnen. Detta jämte en hel mängd spott hamnade sedan på kyrkgolfvet. Jag tycker att prästen bort stanna i sin predikan och säga: »Vet ni icke skäms gubbar, låt bli att äta snus, medan ni sitter i kyrkan.»

Men icke blott i kyrkan, utan äfven i skolhus, bönhus, tingssalar samt i järnvägsvagnar, stationshus och kaféer m. fl. ställen, finner man märken efter detta ohyggliga snusspottande.

För helsan måste detta snustuggande vara i hög grad skadligt. Kroppen beröfvas härigenom en mängd saliv, som behöfves för födoämnenas smältande och följden blir förr eller senare störd matsmältning.

Exempel.

Professor Kjellberg berättar följande: »En 25 år gammal bondson från Rättviks socken inkom till hospitalet 1891. Han led af sömnlöshet, var orolig till lynnet samt rädd att personer skulle göra honom illa. Tillståndet försämrades allt mer. Han var oförmögen att arbeta, blek och blodfattig. Öronen stodo orörliga med utvidgade stora pupiller. Sömnen var mycket ringa. Han brukade ligga och sjunga under nätterna. Han klagade öfver ömhet och värk i maggropen och sade sig höra hästskojare gräla och måste sjunga för att slippa höra dem. Han tyckte sig ha fullt med pinglor i sängen, ref sönder sängkläderna samt var osnygg och oanständig. Efter en omsorgsfull behandling blef han bättre men fick flera svåra återfall. Genom fadern

har den upplysningen erhållits, att sonen länge tuggat snus och däraf använt 200 gram i veckan eller 28 gram dagligen. Då han icke längre fick snus, utan i stället behandlades för nikotinförgiftning, blef han frisk och kunde utskrifvas från hospitalet.»

Är det skadligt att tugga tobak?

Man är vid tobakstuggningen utsatt för alldeles samma förgiftning, som vid tobaksrökningen. Vid tuggningen är det en sak, som är af mycket stor skada, nämligen spottningen.

Det är tydligt, att då spottningen ökas genom tobakstuggningen och spotten ständigt aflägsnas genom utspottning, kroppen beröfvas en stor mängd vätska, som på annat sätt måste ersättas. Sker icke detta tages vätskan ifrån själfva kroppen, och kroppen kan magra.

När spotten icke deltagar i matsmältningsprocessen, öfvertages dess förrättning af magens och tarmens körtlar, hvilka alltså måste anstränga sig öfver förmågan och härigenom framkallas lätt en *magkatarr*. Har man benägenhet för *mun- eller halskatarr* eller för *bröstlidande*, skola dessa förvärras genom tobakstuggningen.

Om spotten däremot hamnar i magen, uppstår ännu större fara för en *nikotinförgiftning*, i det att tobaksvätskan direkt tillföres kroppen, likasom man också lättare får *magkatarr* genom tobakssaftens direkta irriterande inverkan på magens slemhinna. Synnerligast gäller detta vid förutvarande *maglidanden*.

(Ur Hälsovännen.)

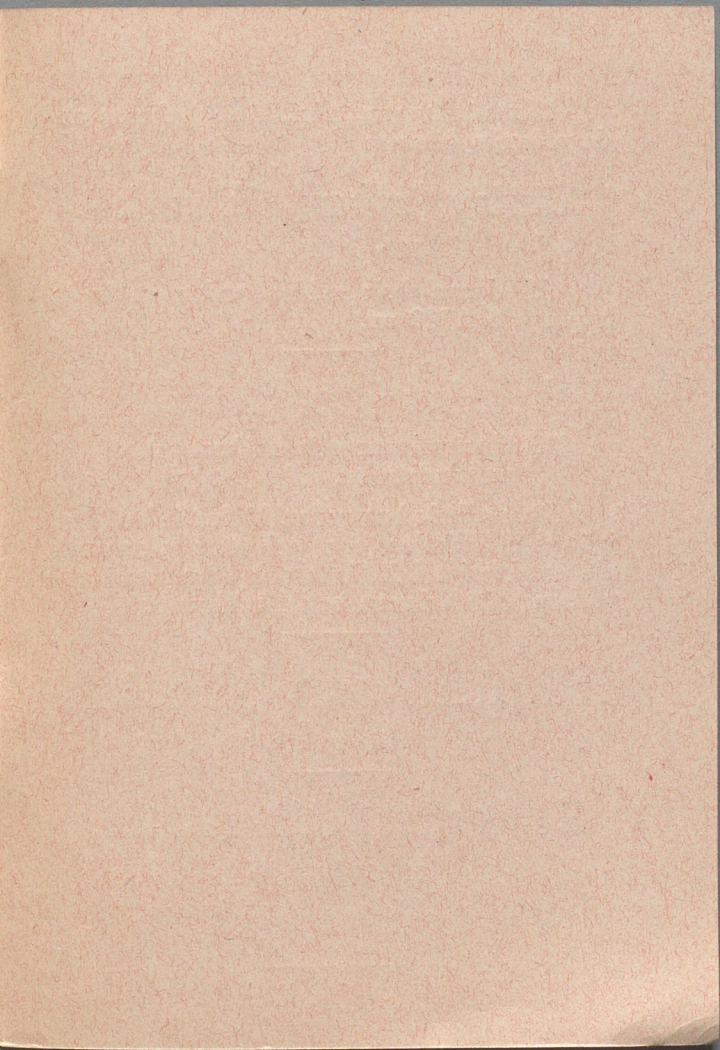
Den ekomiska sidan af saken.

Tobaksbruket är äfven ett medel att förstöra kassan. Mången bränner sålunda själf upp sin egendom midt för näsan, och de medel, som på sådant sätt förbrukas, skulle kunna användas för bättre ändamål. Se här ett räkneexmpel, som stått att läsa i någon tidning! Det är en 60 år gammal man. Han har rökt, sedan

han var 20 år men mycket måttligt, blott en 5-öres cigarr om dagen. För ett år gör detta 18 kr. 25 öre och räntan å dessa dagliga 5-öringar gör för ett år 59 öre efter 6 procent för år. Sedan han på detta sätt hållit på att röka, tills han nu fyllt 60 år, så har han efter noggrann beräkning rökt upp 2,929 kr. och 59 öre. Få äro emellertid de, som sluppit undan för så godt pris. För mången går det nog till mångdubbelt detta belopp.

En riksdagsman sökte en gång åskådliggöra, huru stort belopp, som årligen åtgått till sprit och nikotin i vårt land och yttrade därvid följande. »Om vi hade i behåll, hvad svenska folket supit, snusat och rökt upp under 10 år, så skulle vi därmed kunna betala: alla svenska statens skulder, alla hypoteksbankens skulder, alla hypoteksföreningens skulder, alla enskilda järnvägars skulder. Sedan dessa skulder voro betalda, skulle vi hafva medel kvar att bygga norra stambanan färdig till Haparanda, bygga det nya riksdagshuset och ändå få 100,000,000 kronor öfver till förstärkning af statsverkets grundfond.»

Hos utgifvaren, adr. *Ljusdal*, finnas nedanstående böcker:

Läsning för barn och ungdom.

Pris 25 öre ex.

Af denna bok såldes under ett år en upplaga å 5,000 ex.

Beskrifning öfver Helsingland.

30 illustrationer och en karta med sockengränsar. *Pris 30 öre.*

Denna bok har redan blifvit införd i en mängd folkskolor och privata skolor samt vid seminariet i Bollnäs och allmänna läroverken i Söderhamn och Hudiksvall.

Ålkohol och Nikotin.

Pris 15 öre.

Geografiskt Minnesblad,

5 öre,

af *A. J. Hydén* och *Axel Jonsson*.

www.books2ebooks.eu